

ÖZ

Yazar:	Mehmet ULAŞ
Üniversite:	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı:	Maliye
Tezin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı:	137
Mezuniyet Tarihi:	26.06.2009
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. Zekai ÖZDEMİR

SAVUNMA HARCAMALARININ EKONOMİYE ETKİSİ VE TÜRKİYE

İnsanlar toplu yaşama geçişiyle birlikte devlet olgusu ortaya çıkmıştır. Devletler ise geçmişten günümüze kadar değişen dünya koşullarına göre kendi varlıklarını koruyabilmek için savunmaya yönelik stratejileri, politikaları, harcamalarında da bir değişiklik gözlenmektedir. Savunma harcamalarının değişen dünya koşullarının yanında içerisinde bulunduğu jeopolitik konumu, uluslararası sistem, bulunduğu coğrafya , komşu ülkelerin dış ve iç politikası, nüfus, iç siyasi yapı, ekonomik verileri teknolojik seviyesi, sanayileşme gücü... gibi nedenlerden dolayı, ülkelerin kendi güvenlikleri için (milli savunmaya) ayırdıkları bütçe miktarında değişkenlik arz etmektedir. Bundan dolayıda savunma harcamaları geçmiş tarihlerden günümüze kadar önemini koruyan bir olgu olmuştur. Tezimde de genellikle Devlet olgusunun kendini sürdürebilmesi, devam ettirebilmesi için önceliklerden biriside uluslararası anarşik ortamda kendini koruyabilmesi ve bunuda savunma gücüne bağlı olduğunu vurgulanmıştır.

Devletler kendi güvenliğini gerçekleştirirken savunma harcamalarına baş vurmaktadır. Savunma harcamaları her ülkenin bulunduğu konum ve iç/dış politikayı algılayış biçimine göre değişmektedir. Devletlerin

sürdürülebilir bir dış ve iç politika için savunma harcamaları önem arz etmektedir. Savunma harcamaları güvenlik, sosyal yapı, demografik, demokrasi, sanayi, ekonomi, dış ve iç politika... ile iç içe geçmiş ve birbirleri arasında sıkı bir etkileşim olmasından dolayı her devlet için ayrı bir öneme sahiptir. Yani her devletin nasıl algıladığına bağlıdır. bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi has konumundan dolayı her zaman savunma önemli bir yer tutmuştur ve tutacaktır

Savunma harcamaların hem olumlu hemde olumsuz yönlerini savunma harcamalarının ekonomik etkisi adlı başlıkta objektif olarak açıklamaya çalıştık ve aslında Savunma harcamalarının ekonomiye zararlı olup olmadığı ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğide yadsınamaz gerçeklerden birisidir. Türkiye konusunda yapılan 1950-1994 arasındaki savunma harcamalarının incelenmesi sonucu ekonomik büyüme ile savunma harcamaları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Savunma harcamaları Türkiye ekonomisine zararlı olmuştur tezlerini çok doğru bulmamaktayım ve doğrudur değildir. Savunmaya harcanan para ile ülkenin gelişmesi arasında bir çok yakın ilişki her zaman geçerli değildir. Diğer ülkelerde baz alacak olursak Tayvan, savunma harcamaları çok yüksek olmasına rağmen en hızlı kalkınan ülkeler arasındadır. Yine aynı coğrafyayı paylaştığımız İsrail, bölgenin savunma yükü en yüksek ve kalkınma düzeyi en yüksek olan ülkesidir. Kuzey Kore ise savunma yükü çok yüksek ve fakir bir ülkedir. O halde savunma harcamalarının optimal bir büyüklüğü vardır. Özellikle terörün başladığı yada baş gösterdiği 1980-1996 yılları arasında Türkiye yüksek ortalama büyüme rakamlarını elde etmiş ve dış ticaret, kişi başına gelir gibi rakamlarda ilerleme sağlamıştır. Bölgesel anlamda bakıldığında 1980 sonrası dönemde Güneydoğu bölgesinde asker sayısındaki artış, bu bölgede uygulamaya konulan korucu uygulaması bölgenin gelir düzeyi ve harcama kapasitesini artırmıştır yani bir nevi bu bölgede iç ticareti canlandırmıştır. Toplam talepte meydana gelen bu artış bölgedeki gelir düzeyini artırmıştır. Bölgede kişi başına düşen gelir açısından diğer bölgelerle olan gelir farkı azalmıştır. Türk ordusunun bölgede bulunması bölgeye eğitim ve sağlık alanında da pozitif dışsallıklar sağlamıştır.

Özellikle gelişmekte olan türkiyenin hem turizm gibi cazibe merkezlerinden olması hemde iş potansiyeli bakımından yatırım ülkelerinden

olması bakımından güvenli bir ortam çok önemlidir hemde ekonomik kalkınma için ana koşuldur, kendini güvenli hissetmeyen sermaye sahipleri yatırım yapmakta tereddüt edecektir yada yapmayacaktır. Güvenli ortamı sağlayan savunma harcaması miktarı optimum savunma harcamasıdır. Bunun altında kalan miktar ekonomiyi olumsuz etkiler ve yine aşırı savunma harcaması da ekonomik ve sosyal olumsuzluklar yaratır. Türkiye için görünen odur ki yapılan savunma harcamaları güvenli ortamı yaratacak düzeyde olmuştur. Son olarak Türkiye Cumhuriyeti için savunma harcamaları kendine has coğrafi özelliklerinden dolayı savunma harcamaları aşırı ölçüde bütçeden pay almadığı sürece her zaman önemini koruyacak ve ekonomiye artı bir katkı sağlayacağını düşünmekteyim

SUMMARY

Student:	Mehmet ULAS
University:	Kyrgyz-Turkish Manas University
Department:	Finance
Type of thesis work:	Master's Thesis
Number of pages:	137
Date of graduate :	26.06.2009
Supervisor:	Prof. Dr. Zekai OZDEMIR

TURKEY AND IMPACT OF MILITARY DEFENSE EXPENSES ON ECONOMY

A state appeared along with transfer of people to collective life. Depending on fluctuating world conditions and in order to preserve their statehood, from ancient times states witness changes in policies, strategies, and military defense expenses. Due to fluctuating world conditions and depending on their geopolitical position, international system, geography, domestic government, economic indicators, technological level and level of industrialization countries have to change size of their budget allocated for their protection. In this regard, military defense expenses have become a fact having preserved its significance from ancient times until today. This master`s thesis highlights the priority of self-defense capabilities of a State in longetivity of its existence and ability to protect itself in international anarchic environment

When trying to protect themselves, states turn to military defense expenses. Military defense expenses of each country change depending on its location and perception forms of domestic and foreign policy. To ensure longetivity of their domestic and foreign policy, States need to pay significance to their military defense expenses. Given that there is a close interrelationship between military defense expenses and security, social system, demography, democracy, industry, economy, domestic and foreign policy, the former play important role, i.e. it depends on perception of

military defense expenses in each country. In this regard military defense has always played and will play important role in Turkish Republic

We tried to develop objectively positive and negative sides of military defense expenses under the title of *Impact of Military expenses on Economy*. The fact that level of harm to economy coming from military defense varies from country to country is a certain reality. According to results of research of military defense expenses in Turkey conducted in 1950-1994 a positive correlation between economic growth and military defense expenses was discovered. I consider these stating that military defense expenses bring harm to Turkish economy to be true: but at the same time this is not true. A close correlation between monetary funds spent on military defense and country development does not always exist. If we look at other countries, notwithstanding large military defense expenses, Taiwan is among the fastest developing country in the world. On for instance, Israel, which is located in the same geographical zone as we are, is a country, where military defense expenses are the highest in the region, but level of development is also the highest. Military defense expenses in North Korea are high, but the country is poor. In such case, there in an optimal size of military defense expenses. Especially during the period from 1980 to 1996, when terrorism appeared, Turkey reached high levels of development and its foreign trade and per capita income progressed. If one was to look at it region\ -wide, following 1980s growth in number of military person in south eastern region led to growth income level and buying power, i.e. it led to revitalization of domestic trade Growth in buying power, which has appeared in cumulative demand raised income level in this region. From the point of view of per capita income level in the region, difference of income relative to other regions decreased. Presence of Turkish army in the region had a positive impact on education and health spheres in the region.

Secure and stable environment is one of essential conditions for economic growth of any country, including developing Turkey, which is an attractive tourist center and a country with a huge potential of manpower: otherwise, level of investments in the country will be quite limited, or will cease to come in at all. Expenses on military defense directed to ensure

security should be optimal. Military defense expenses, which do not reach optimal level have negative impact on economy, while excessive military defense expenses have negative impact on economy and social situation in the country. Turkey spends enough money on military defense to ensure security in the region. I think that military defense expenses in Turkey within the framework of its geographical location will always be urgent and will make its contribution to economic development in case of minimal usage budget resources

КЫСКАЧА МАЗМУУНУ

Даярдаган:	Мехмет Улаш
Университет:	Кыргыз-Түрк «Манас» Университети
Багыты:	Финансы
Иштин сыпаты:	магистрдик диссертация
Беттердин саны:	137
Бүтүрүү датасы:	26.06.2009
Илимий жетекчиси:	Проф. Док. Зекаи Özдемир

Улуттук коопсуздукка бөлүнгөн акчанын экономикага таасири жана Түркия

Адамдар коом катары өнүгө баштагандан тарта мамлекеттик башкаруу тармактары ортого чыккан. Ал эми мамлекеттер болсо, бүгүнкү күнгө чейин күн, саат сайын өзгөрүп турган жашоо шарттарына карата өзүндө болгон нерселерди сактоо үчүн ар кандай стратегияларды, саясаттарды, коопсуздук тармагынын чыгашаларына жараша негиздөөдө. Коопсуздук үчүн коротулган акчалардын жашоо шарттарына түздөн-түз байланышкан геополитикалык, эл аралык система, калктын саны, ички саясий структура, экономика тармагындагы технологиянын деңгээли, өнөр жай... сыяктуу себептерден улам, өлкөнүн өз коопсуздугу үчүн бөлүнгөн бюджет өзгөрүүгө учурагандыгы билдирилет. Ошол себептен чыгаша-кирешелер азыркы күнгө чейин өз маансин жоготпой келет. Дипломдук ишимде да мамлекеттин экономикалык тармактарынын өсүп-өнүгүшүнө жана анны улантыш үчүн эл аралык анархиялык чөйрөдө өзүн сактап калуусу баса белгиленген.

Мамлекет өз коопсуздугун бекемдөө менен бирге өлкөнүн киреше-чыгашаларын да көз жаздымда калтырбайт. Ар бир өлкөнүн киреше-чыгашалары ички жана тышкы саясатты канчалык деңгээлде өстүргөндүгүнө жараша өзгөрөт. Мамлекеттин ички жана тышкы саясатын өнүктүрүү да киреше-чыгашага жараша болот. Мамлекеттин киреше-чыгашалары социалдык структура, демографиялык,

демократиялык, өнөр жай, экономикалык, тышкы жана ички саясат... менен бирге бири-бири менен тыгыз байланышкандыгы үчүн ар бир мамлекеттин экономикалык, ошондой эле ар тараптан чоң мааниге ээ.

Мамлекеттин киреше-чыгашаларынын оң жана терс тараптарын мамлекеттин киреше-чыгашаларындагы экономикалык таасири аттуу темада объективдүү түрдө түшүндүрүүгө аракет кылдык. Ошондой эле, мамлекеттин киреше-чыгашаларынын экономикага зыян алып келерин ар бир мамлекетте ар башка. Түрк Жумуриятында 1950-1994-

жылдары арасында өткөрүлгөн мамлекеттин чыгаша-кирешелеринин ортосунда позитивдүүлүк ортого чыккан. Түрк Жумуриятынын экономикасына зыян алып келди деген темалардагы дипломдук иштерди колдобойм, анткени алар чындыкка жакын эмес. Өлкөнүн коопсуздугу үчүн коротулган акча менен өлкөнүн өнүгүүсүнүн ортосунда абдан тыгыз байланыш ар дайым эле чоң мааниге ээ боло бербейт. Башка мамлекеттерди карап көрсөк, Тайвань, коопсуздук үчүн бөлүнгөн акча көп болгондугуна карабай, кыска убакыт ичинде өнүгө алган өлкөлөрдүн катарына кирет. Ошол эле учурда булардын катарына Израилди кошсок болот. Ал эми Түндүк Корея болсо, улуттук коопсуздук жоопкерчилиги өйдө, ошол эле учурда абдан жакыр өлкө. Ошондой болсо да, коопсуздук күчүнө бөлүнгөн акча көп сумманы чапчыйт.

Өзгөчө террорчулук башталган 1980-1996-жылдар аралыгында Түркия Жумурияты коопсуздук күчүнө көп суммадагы акчаларды бөлө баштаган. Аймак боюнча алып караганда 1980-жылдардан кийин түштүк-чыгыш тараптарында аскер санынын көбөйүшү ошол жерде жашаган жашоочулардын кирешелерин бир кыйла өстүрүп, сооданы өнүктүргөн. Ошол эле учурда түрк аскерлеринин ошол аймакта болушу, элге билим жана медицина тармактарында да позитивдүү таасиркалтырууда.

Айрыкча өз нугу менен өсүп-өнүгүп жаткан Түркия Жумуриятында туризм борборунун болушу да иш потенциалы жагынан инвесторлордун ал жерге келиши маанилүү, ошондой эле экономикалык

жактан өсүп-өнүгүүнүн негизги шарты. Ал жерге келген инвесторлордун өз күчүнө ишенип алга кадам таштоолору зарыл.

Ишенимдүү чөйрөнү жараткан улуттук коопсуздук үчүн коротулган акчанын суммасы оптимум коопсуздук бюджетти болуп саналат. Мындан сырткаркы акчалар экономикага терс таасирин тийгизет.

Түркия Жумуриятынын коргоо күчүнө бөлүнгөн бюджет ишенимдүү чөйрөнү жаратуу үчүн жумшалат. Жыйынтыктап айтканда, Түркия Жумурияты үчүн Улуттук Коопсуздук күчүнө жумшалган акча экономикага терс эмес, тескерисинче оң таасирин тийгизип, аны менен кошо эл үчүн өз салымдарын кошууда.

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Подготовил:	Мехмет Улаш
Университет:	Кыргызско-Турецкий Университет «Манас»
Направление:	Финансы
Вид диссертационной работы:	магистерская диссертация
Количество страниц:	137
Дата окончания:	26.06.2009
Научный руководитель:	Проф. Док. Зекаи Оздемир

Влияние оборонных расходов на экономику страны: на примере Турции

С переходом людей к коллективному образу жизни появилось понятие государства. В свою очередь государства с давних пор и по настоящее время для сохранения своей целостности в соответствии с изменяющимися мировыми условиями проводят ряд преобразований в стратегиях, политиках и расходах, связанных с обороной. Вместе с изменением мировых условий на объем оборонных расходов в государственном бюджете, необходимых для обеспечения национальной безопасности, влияют такие условия, как внутреннее геополитическое положение, международная система, местонахождение, внешняя и внутренняя политика соседних государств, население, внутреннее политическое устройство, экономические показатели, технологический уровень, индустриализированность. Поэтому государственные расходы на оборону с древних времен и по наши дни продолжают играть важную роль. В данной работе делается акцент на то, что для возможности продолжения своего существования и сохранения в международной анархической обстановке для государства одним из приоритетов, от которого все это зависит, является оборонноспособность.

Государство, обеспечивая свою безопасность, использует расходы на оборону. Оборонные расходы каждой страны отличаются ее

положением и восприятием внутренней и внешней политики. Оборонные расходы играют важную роль в поддержании устойчивой внешней и внутренней политики государства. В связи с тем, что оборонные расходы тесно переплетены и взаимосвязаны с безопасностью, социальным устройством, демократией, промышленностью, экономикой, внутренней и внешней политикой, их значимость для каждого государства различна, т.е. зависит от восприятия государства. В случае с Турецкой Республикой из-за ее особого положения оборона играла и продолжит играть важную роль.

Мы попытались объективно разъяснить как положительные, так и отрицательные экономические эффекты оборонных расходов. По сути, отрицательное или положительное влияние оборонных расходов на экономику отлично в каждой стране, и это является неопровержимым фактом. В случае с Турцией была выявлена прямая связь между экономическим ростом и расходами на оборону, при изучении данных расходов за период 1950-1994 гг. Исследования, показывающие отрицательное влияние оборонных расходов на экономику Турции, с нашей точки зрения не подтверждаются. Наличие тесной связи между средствами, расходуемыми на оборону и развитием страны, не всегда подтверждается. Если взять, к примеру, Тайвань, то, несмотря на большой уровень оборонных расходов, эта страна является одной из наиболее быстро развивающихся. Также близкорасположенный к нам Израиль является наиболее быстро развивающимся государством региона при наибольшей оборонной нагрузке. С другой стороны Северная Корея – бедная страна с высокими оборонными расходами. В таком случае существует оптимальный объем расходов на оборону. Турция достигла высоких показателей роста экономики, внешней торговли и дохода на душу населения в период проявления терроризма в 1980-1996 гг. При рассмотрении с регионального разреза в период после 1980 г. после увеличения численности армии в Северо-восточном регионе здесь возрос уровень дохода и потребление, т.е. была как бы развита внутренняя торговля в данном районе. Рост совокупного спроса в данном регионе привел к росту уровня дохода. Сократилась разница между уровнем доходов в данном регионе и других регионах.

Пребывание здесь турецкой армии так же имело положительные внешние эффекты на образование и здравоохранение

Безопасность играет важную роль в развивающейся стране, такой как Турция, с точки зрения привлекательности как туристического центра, страны с высоким инвестиционным потенциалом, так и с точки зрения того, что это основное условие экономического развития. Инвесторы, сомневающиеся в своей безопасности, будут неуверены в целесообразности инвестиций или вовсе не станут делать их. Оптимальный объем оборонных расходов – это объем, обеспечивающий безопасность. Недостаточное или же, напротив, избыточное количество расходов на оборону создает отрицательные экономические и социальные эффекты. Для Турции наблюдается то, что уровень оборонных расходов на том уровне, чтобы обеспечить безопасность. В итоге, расходы на оборону для Турецкой Республики в связи с ее особым географическим положением, не занимая большого объема в государственном бюджете, сохраняют важность и окажут положительный эффект на экономику страны.